

5.6.2026

EOAK/5382/2025

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Mikko Sarja

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Matti Vartia

TURVALLISUUSLAUSUNNON TIETOJEN OIKEELLISUUS

1 KANTELU

Kantelija arvosteli Riihimäen vankilan rikosseuraamusesimiehen toimintaa valvotun koevapauden turvallisuuslausunnon laatimisessa. Kantelun mukaan rikosseuraamusesimiehen 16.7.2025 antama lausunto sisälsi virheellistä tietoa siitä, että kantelija olisi syyllistynyt laittomaan uhkaukseen. Kantelijan mukaan hän oli tehnyt oikaisuvaatimuksen laittomasta uhkauksesta saamastaan kurinpitörangaistuksesta ja kurinpitörangaistus oli oikaisuvaatimusmenettelyssä kumottu kaksi kuukautta aikaisemmin 16.5.2025. Kantelijan mukaan virkamiesten lausuntojen tulee perustua tosiasioihin eikä vain epäilyihin ja oletuksiin.

---

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin selvitys Riihimäen vankilan rikosseuraamusesimieheltä ja lausunto yksikönpäälliköltä.

3 RATKAISU

3.1 Oikeusohjeita

Valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä.

Hallintolain 31 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Valvotusta koevapaudesta annetun lain 3 §:ssä säädetään valvottuun koevapauteen sijoittamisen edellytyksistä. Sen 1 momentin 2 kohdan mukaan sen lisäksi, mitä rikoslain 2 c luvun 8 §:ssä säädetään, vanki voidaan sijoittaa valvottuun koevapauteen, jos vangin käyttäytymisestä rangaistusaikana sekä hänen henkilöstään ja rikollisuudestaan saatujen tietojen perusteella koevapauden ehtojen noudattamista voidaan pitää todennäköisenä.

Henkilötietojen käsittelyssä Rikosseuraamuslaitoksesta annetun lain 14 §:n 1 momentin mukaan Rikosseuraamuslaitoksen rekistereissä olevien tietojen käsittelyyn ovat oikeutettuja Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet siltä osin kuin se on tarpeen heidän virkatehtäviensä suorittamiseksi.

3.2 Saatu selvitys

Rikosseuraamusesimiehen selvityksen mukaan hän oli tehnyt turvallisuuslausunnon kantelijan valvottua koevapautta koskevassa asiassa. Kantelija ei ollut sillä hetkellä Riihimäen vankilassa, joten hän ei ollut voinut tarkemmin asiaa tarkastella, vaan hän on pelkästään kantelijan tekemän kantelun varassa.

Turvallisuuslausuntoa varten rikosseuraamusesimies kävi kuitenkin läpi muun muassa kantelijasta tehdyt rikkomusepäilyilmoitukset. Todennäköisesti sieltä oli noussut esiin ilmoitus/ilmoituksia, joissa oli mainittuna asioita, jotka liittyivät sopimattomaan käyttöön tai laittomaan uhkukseen. Rikosseuraamusesimiehellä ei ollut syytä epäillä ilmoitusten oikeellisuutta, koska ne löytyivät asiakastietojärjestelmästä. Rikosseuraamusesimies ei lausunnossaan kuitenkaan ole ottanut kantaa siihen, onko kantelija saanut asiassa rangaistusta, tai millä tavalla asia on päätetty. Mikäli kantelijan olisi todettu syyllistyneen laittomaan uhkukseen ja siitä olisi päätös annettu, rikosseuraamusesimies olisi tämän maininnut. Kantelijalta oli myös tuomion aikana löytynyt huumausaineita, jotka rikosseuraamusesimies lausuntoon kirjoitti, eikä hän niissäkään ottanut kantaa, saiko kantelija rangaistusta tai päätöstä asiaan. Ilmoituksen/ilmoitusten tapahtumankulussa todennäköisesti näkyy asioita, jotka rikosseuraamusesimies oli ottanut huomioon kokonaisharkinnassa lausuntoa tehdessään.

Yksikönpäällikön mukaan rikosseuraamusesimiehen kyseisen koevapauden turvallisuuslausunnossa todetaan Roti-asiakastietojärjestelmässä seuraavaa.

Turvallisuuslausunto: Taustalla mm. omaisuuteen, väkivaltaan ja huumausaineisiin liittyviä rikoksia. Vankilassa 7.12.2023 vietetyissä häissä [kantelijalla] ollut huumausaineita hallussa. Vuoden 2024 aikana on tehty 15 kpl järjestysrikkomusilmoituksia ja valvonta- ja turvallisuusilmoitusta. Positiivinen virtsanäyte 16.10.2024. [Kantelija] on jäänyt kiinni vankilassa vuoden sisään kaksi kertaa huumausaineista (huumausainetta hallussa ja positiivinen näyte). Näiden lisäksi mm. sopimatonta käytöstä, laitonta uhkausta, tupakointirikkomuksia ja puhelinjärjestelmän väärinkäyttö. Vuonna 2025: Kieltäytynyt virtsanäytteestä 31.1.2025. Tämän jälkeen sellistä löytynyt savuketuoitteita kolme eri kertaa. 12.6.2025 niskoittelu (kuri kesken). 14.6.2025 epäsiisti selli, luvatonta tavaraa ja tupakointirikkomus (kuri kesken). Sääntöjen noudattamisessa ollut ongelmia, joten ei herätä luottamusta, että noudattaa myöskään koevapauden ehtoja.

Yksikönpäällikön mukaan kantelija on oikeassa siinä, että hänestä Pelson vankilassa tehdyn ilmoituksen 3.12.2024 päätös laittomasta uhkauksesta on muutettu Kehittämisen ja ohjauksen vastuualueella 16.5.2025. Kantelija on saanut kurinpitorangaistuksen, mutta on katsottu, ettei kantelija ole syyllistynyt laittomaan uhkaukseen.

Yksikönpäällikön mukaan haasteena on se, että vankitietojärjestelmässä henkilötieto-osiossa ei millään muotoa ole helposti löydettävissä päätöksiä oikaisuvaatimusasiassa. Henkilöilmoitusten kohdassa ei ole mainintaa erikseen, että on tehty muutos. Lisäksi 11.12.2024 on käytetty siirtopäätöksen perusteluna mm. toiseen vankiin kohdistunutta uhkailua. Perusteissa on useita syitä, joiden perusteella Pelson vankilan on katsottu, ettei vankila vastaa kantelijan turvallisuustasoa.

Yksikönpäällikön mukaan kokonaisuutta katsottaessa kantelija on oikeassa siinä, että laittoman uhkauksen osalta kurinpitopäätös on muutettu. Koevapauden osalta kuitenkin esittelyssä eikä päätöksessä kyseistä laittoman uhkauksen osiota ei ole mainittu, sillä kyseinen ilmoitus on joulukuulta 2024.

Kantelijalle on tehty 12.9.2025 valvotun koevapauden kielteinen päätös perusteluna seuraava:

Esityksen mukaisesti [kantelija] on hakenut sijoittamista valvottuun koevapauteen, jonka toimintavelvoitteeksi hän on suunnitellut työskentelevänsä myyntityössä. [Kantelijan] rangaistusajan suunnitelman keskeisimpinä tavoitteina on päihteettömyys, pyrkiminen eroon rikoksia ja päihteitä käyttävästä tuttavapiiristä sekä suojaavien sosiaalisten suhteiden vahvistaminen, ammatillisten valmiuksien parantaminen ja kehittäminen, rakentavien ongelmanratkaisukeinojen kehittäminen tilanteisiin, jossa aiemmin syyllistynyt väkivaltaan sekä aggression hallinta ja itsehillintä. [Kantelija] on vankeusaikana edistänyt tiedettävästi ainakin osaa näistä tavoitteista. [Kantelijan] uusimisriski ARAT- arviointi menetelmän pisteiden perusteella on melko korkea. 6/25 tehdyn väkivaltariskin arvioinnin perusteella riski väkivallan käytölle kuvautuu kohtalaiseksi. [Kantelija] on arvion mukaan käyttänyt väkivaltaa erityisesti ongelmanratkaisukeinona haastavissa vuorovaikutustilanteissa.

[Kantelijasta] on kirjattu nyt suorituksessa olevan tuomion ajalta Riihimäen vankilassa 12 henkilöilmoitusta, jotka koostuvat rikkomusepäilyistä sekä valvonta ja turvallisuusilmoituksista, joista on seurannut oikeuksien menetyksiä sekä varoitus. Otettuja päihdetestejä 6 joista 4 negatiivisia. 31.1.25 testauksesta kieltäytynyt ja 7.8.2025 antanut THL varmennetun positiivisen päihdetestin. Valvotun koevapauden selvitysvaiheella on myös 16.07.2025 annettu lausunto, jossa todetaan, sääntöjen noudattamisessa olleen haasteita tuomion alusta alkaen.

Vaikka [kantelija] on edistänyt rangaistusajan suunnitelman tavoitteitaan, ollut oma-aloitteinen ja kaksi annetuista lausunnoista on koevapautta puoltavia, hänen vankila-aikaisessa käyttäytymisessään on ollut huomautettavaa. Myös hänen henkilöstänsä ja rikollisuudestaan saatujen tietojen perusteella sekä hänen käyttäytymisensä koevapauden valmistelun aikana, kuten uudet henkilöilmoitukset ja positiivinen päihdetesti, merkittävästi heikentävät koevapauden ehtojen noudattamisen todennäköisyyttä. Näin ollen valvottuun koevapauteen sijoittamisen edellytykset eivät kaikilta osin nähdäkseni täyty.

Edellä mainituista syistä päätän, että [kantelijaa] ei sijoiteta valvottuun koevapauteen.

Yksikönpäällikkö katsoi, ettei rikosseuraamusesimies ole tahallisesti jättänyt huomioimatta oikaisuvaatimuksen päätöstä ja että koevapautta päätettäessä laittoman uhkauksen kirjausta ei ole käytetty. Yksikönpäällikkö kertoo käsittelevänsä Roti-asiakastietojärjestelmän näkökulmasta asiaa henkilökunnan kanssa.

Yksikönpäälliköltä 26.1.2025 saadun tiedon mukaan rikosseuraamusesimies toimii turvallisuuden rikosseuraamusesimiehenä ja hän lausuu mm. poistumislupiin ja valvottuihin koevapauksiin. Yksikönpäällikön mukaan Roti-asiakastietojärjestelmästä voi ja tulee katsoa tietoja silloin, kun niitä tarvitaan esimerkiksi kanteluihin vastaamista varten. Yksikönpäällikön mukaan rikosseuraamusesimiehen tulkinta asiassa on väärä siinä, että hän ei selvitystä antaessaan voisi katsoa Roti-asiakastietojärjestelmän tietoja.

3.3 Kannanotto

3.3.1 Turvallisuuslausunnon sisältämän tiedon virheellisyys

Vangista erilaisia päätöksiä varten laadittavilla turvallisuuslausunnoilla on usein merkittävä vaikutus päätöksen lopputulokseen. Vangista laadittavan turvallisuuslausunnon tietojen pitää olla paikkansapitäviä, luotettavia ja ajantasaisia. Turvallisuuslausunto ei voi perustua vangista tehtyihin rikkoepäilyilmoituksiin tai muihin ilmoituksiin selvittämättä sitä, mihin seuraamuksiin ilmoitukset ovat mahdollisesti johtaneet. Tämä koskee myös kantelijasta valvottua koevapautta varten Riihimäen vankilassa laadittua turvallisuuslausuntoa.

Todettakoon selvyydeksi, että rikkomusepäilyilmoitusta seuraa ensin asian selvittäminen ennen mahdollista kurinpitoasian käsittelyä ja vangille määrättävää kurinpitorangeistusta. Vangilla on tämän jälkeen vielä muutoksenhakuoikeus hänelle määrätystä kurinpitorangeistuksesta, eli hän voi ensin hakea päätöksen oikaisua Rikosseuraamuslaitoksen Kehittämisen ja ohjauksen vastuualueen johtajalta, jonka jälkeen voi vielä hakea päätökseen muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Mikäli turvallisuuslausuntoa tehtäessä vedotaan vangista tehtyihin rikkomusepäilyilmoituksiin, tällöin on edellä todetun mukaisesti selvitettävä myös se, mihin seurauksiin rikkomusepäilyilmoitukset ovat mahdollisesti johtaneet ja onko vangin myös tosiasiallisesti katsottu syyllistyneen kyseiseen ilmoituksessa mainittuun järjestysrikkomukseen.

Kantelijasta laaditussa turvallisuusselvityksessä mainitaan laitton uhkaus. Yksikönpäällikön selvityksessä vahvistettiin kantelussa kerrottu siitä, että kantelija ei ollut syyllistynyt laittomaan uhkaukseen. Selvityksen mukaan kantelija oli hakenut oikaisua hänelle laittomasta uhkauksesta määrättyyn kurinpitorangeistukseen ja Rikosseuraamuslaitoksen kehittämisen ja ohjauksen vastuualue oli 16.5.2025 tekemällään päätöksellä kumonnut sitä koskevan kurinpitorangeistuksen. Oikaisuvaatimukseen annettu päätös oli tehty kaksi kuukautta ennen rikosseuraamusesimiehen kantelijasta laatimaa turvallisuusselvitystä.

Rikosseuraamusesimiehen selvityksen mukaan hän oli turvallisuuslausuntoa laatiessaan käynyt läpi kantelijasta tehdyt rikkomusepäilyilmoitukset, mutta hän ei ole lausunnossaan ottanut kantaa siihen, onko kantelija saanut asiassa rangaistusta tai millä tavalla asia on päätetty. Rikosseuraamusesimiehen selvityksessä todetaan edelleen, että mikäli kantelijan olisi todettu syyllistyneen laittomaan uhkaukseen ja siitä olisi annettu päätös, hän olisi tämän maininnut turvallisuuslausunnossa. Rikosseuraamusesimiehen selvityksessä vedotaan lisäksi siihen, ettei hän ollut turvallisuuslausunnossa mainitun huumausaineiden hallussapidon osaltakaan ollut ottanut kantaa siihen, oliko kantelija saanut siitä rangaistusta tai päätöstä. Rikosseuraamusesimiehen selvityksessä vedotaan myös siihen, että hänellä ei ollut syytä epäillä kantelijasta tehtyjen ilmoitusten oikeellisuutta.

Ymmärrän selvityksen siten, että rikosseuraamusesimies on tarkoituksellisesti lausunut vain kantelijasta vankilassa tehdyistä ilmoituksista sen sijaan, että hän olisi lausunut siitä, mitä rikkomuksia kantelijan syyksi tosiasiallisesti oli luettu.

Lausunto on hyödytön ja harhaanjohtava siihen nähden, missä tarkoituksessa se pitäisi antaa.

Käsittääkseni turvallisuuslausunto annetaan, jotta voitaisiin arvioida valvottuun koevapauteen liittyviä riskejä. Tällöin merkityksellistä ei ole, millaisia ilmoituksia vangista on kirjattu, vaan olennaista on, luettiinko ilmoituksissa epäillyt teot vangin syyksi. Esimerkiksi laittoman uhkauksen osalta näin ei ollut tapahtunut. Jos asian käsittely on kesken eli vangin mahdollinen syyllisyys on vasta epäilyn asteella, myös tämä tulee tuoda selvästi ilmi lausunnossa.

Rikosseuraamusesimiehen tapa laatia lausunto on vangin kannalta virheellinen ja vaarantaa vangin oikeusturvan. Lausunnon kirjoitustapa huomioon ottaen pidän myös mahdollisena, että asian esittelijä ja päätöksentekijä tulevat lausunnon sisällön suhteen harhaanjohtetuiksi eli eivät miellä, että lausunto on annettu vain vangista tehdyistä ilmoituksista, eikä siitä, mitä hänen syykseen tosiasiallisesti on luettu. Tällöin he eivät ymmärrä, että turvallisuuslausunnosta huolimatta nykytilanne pitäisi vielä tarkistaa ja ettei turvallisuuslausunnon tieto voi sellaisenaan käyttää päätöksen perusteena. Lausunto on joka tapauksessa asian esittelijän ja päätöksentekijän kannalta varsin hyödytön, koska heidän vastuulleen jää nyt selvittää, millaisia rikkomuksia vangin syyksi tosiasiallisesti on luettu eli mikä on todellinen valvottuun koevapauteen liittyvä turvallisuusriski.

Oikeusasiamiehen lukuisissa kannanotoissa on kiinnitetty Riihimäen vankilan kuten muiden vankiloiden huomiota siihen, että vangista laadittavan turvallisuuslausunnon tietojen pitää olla paikkansapitäviä, luotettavia ja ajantasaisia. Selvityksen perusteella vaikuttaa siltä, että rikosseuraamusesimies ei ole edellä todetusta huolimatta havainnut toimintatavassaan asiassa moitittavaa.

Koska kyse on korkean turvallisuustason vankilan turvallisuudesta vastaavasta rikosseuraamusesimiehestä, joka toimii muun muassa turvallisuusvartijoiden esimiehenä, edellä todettu herättää huolta vankilan toimintatavoista turvallisuusasioihin liittyvissä lausunnoissa. Kuten jäljempänä kohdassa 3.3.2 ilmenee, rikosseuraamusesimies on tulkinut merkittävällä tavalla virheellisesti myös oikeuttaan tietojen katsomiseen Rikosseuraamuslaitoksen henkilörekistereistä.

Yksikönpäällikön selvityksen perusteella turvallisuuslausunnon virheellisillä tiedoilla ei ole ollut vaikutusta siihen, että kantelijan valvottua koevapautta koskevaan hakemukseen on vankilassa tehty kielteinen päätös. Vangilla on mahdollisuus hakea muutosta valvottua koevapautta koskevaan päätökseen hakemalla ensin oikaisua Kehittämisen ja ohjauksen vastuualueen johtajalta ja sen jälkeen vielä valittamalla hallinto-oikeudesta. Oikeusasiamies ei lähtökohtaisesti käsittele sellaisia asioita, joihin voidaan halkea muutosta säännönmukaisin muutoksenhakukeinoin. Edellä todetun perusteella katson, että kantelijan valvottuun koevapauteen sijoittamisen osalta kantelu ei anna minulle aihetta enempään.

3.3.2 Tietojen katsominen Rikosseuraamuslaitoksen henkilörekistereistä

Rikosseuraamusesimiehen selvityksen mukaan, koska kantelija ei ollut sillä hetkellä Riihimäen vankilassa, hän oli selvitystä antaessaan pelkästään kantelijan tekemän kantelun varassa eikä hän voinut tarkemmin asiaa tarkastella. Rikosseuraamusesimies on ilmeisesti tulkinnut Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietolakia siten, että hän ei ole selvitystä antaessaan voinut katsoa tarvittavia tietoja Roti-asiakastietojärjestelmästä.

Edellä todetun johdosta totean, että Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet ovat Rikosseuraamuslaitoksen henkilötietolain nojalla oikeutettuja Rikosseuraamuslaitoksen rekistereissä olevien tietojen käsittelyyn siltä osin kuin se on tarpeen heidän virkatehtäviensä suorittamiseksi. Yksikönpäällikkö on lausunnossaan todennut, että Roti-asiakastietojärjestelmästä voi ja tulee katsoa tietoja silloin, kun niitä tarvitaan esimerkiksi kanteluihin vastaamista varten.

Yhdyn yksikönpäällikön edellä toteamaan. Rikosseuraamusesimiehen tulkintatapa Rikosseuraamuslaitoksen rekistereiden käyttöoikeudesta on virheellinen. Rikosseuraamusesimiehen tulkintatapa herättää huolta ja kummastusta ottaen huomioon erityisesti hänen työtehtävänsä luonne, joka käsitykseni mukaan vahvasti liittyy erilaisten rekistereiden tietojen käyttöön.

3.3.3 ---

---

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.3.1 esittämäni käsityksen virheellisestä menettelystä turvallisuuslausuntoa laadittaessa rikosseuraamusesimies tietoon ja vastaisuudessa huomiotavaksi. Saatan hänen tietoonsa myös kohdassa 3.3.2 toteamani Rikosseuraamuslaitoksen henkilörekistereiden käytöstä virkatehtävissä.

Edellä mainituissa tarkoituksissa lähetän rikosseuraamusesimiehelle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Lisäksi saatan edellä kohdassa 3.3.1 esittämäni käsityksen rikosseuraamusesimiehen virheellisestä menettelystä turvallisuuslausuntoja laadittaessa tiedoksi myös Riihimäen vankilan yksikönpäällikölle, Hämeen ja Pirkanmaan rikosseuraamuskeskuksen johtajalle sekä Rikosseuraamuskeskuksen operatiivisen vastualueen turvallisuusyksikölle ja Rikosseuraamuslaitoksen oikeusyksikölle tarpeellisiin toimenpiteisiin ryhtymistä varten.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni myös niille.